

CEZÂİ KONULARDA ULUSLARARASI ADLİ YARDIMLAŞMA TALEPLERİ

Bilim ve teknoloji alanında kaydedilen her bir ilerleme, insanların hayatlarını kolaylaştırmaya, aralarındaki iletişimin artmasına biraz daha katkı sağlamakta, ulaşım ve iletişim imkânlarının artması, fiziken birbirinden çok uzakta dahi olsalar insanlar arasında bir bağ kurulmasına, onların toplumsal ilişki içerisine girmesine vesile olabilmektedir. Tüm bu gelişmelerden toplumsal düzen kurallarından olan “hukuk”un etkilenmesi de kaçınılmazdır. Ülkeler hukuk düzenlerini gelişen şartlara hizmet edebilecek düzeye taşımaya bu anlamda uluslararası işbirliğini arttırmaya gayret etmektedirler.

Bir toplumda adalete olan güvenin ne kadar önemli olduğu izahından varestedir. Verilen kararların hakkaniyete uygun olması ve yargılama sürecinin çabuk tamamlanması, güvenilir bir adalet sisteminin olmazlarından. Yıllardır ülkemizin adalet sistemine yöneltilen eleştirilerin en önemlilerinden biri, adaletin yavaş işlemesidir. Muhakkak ki toplumda böyle bir kanaat oluşmasının bir çok nedeni mevcuttur. Bunların başında ise yargılamanın tarafı olan şahıslara ulaşmaktaki güçlükler gelmektedir. Son yıllarda nüfus ve adres kayıtlarına MERNİS sistemi ile kolayca erişilebilmesi, UYAP sistemi sayesinde postada yaşanan gecikmelerin sorun olmaktan çıkması, SEGBİS sistemi ile işgücü ve zaman tasarrufunun sağlanması adalet hizmetlerinin hızlandırılmasına çok önemli katkılar sağlamıştır. Ülkemiz şartlarında gerçekleştirilen bu iyileştirmelerin uluslararası niteliği olan ya da taraflarından birinin yabancı olduğu davalar için ise gerçek manada bir çözüm sunduğunu söylemek mümkün değildir. Kabul etmek gerekir ki yargılama süreçlerinden birinin ülke dışında bulunuyor olması ve bu şahıslara ulaşılmasındaki güçlükler, yargı mensupları ve çalışanları için hâlâ korkulu rüya olmaya devam etmektedir.

Bir devletin yetkili bir adli makamının diğer bir devletin adli makamı adına yerine getirdiği işlemler bütünü, uluslararası adli yardımlaşma kavramıyla ifade edilmektedir. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2992 sayılı Kanun uyarınca, yurtdışı istinabe taleplerinin ilgili genelgelere ve uluslararası sözleşmelere uygun şekilde yerine getirilmesinden merkezi makam sıfatıyla sorumludur.

Ceza hukukuna ilişkin çok taraflı uluslararası sözleşmelerin en önemlilerinden biri “Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi” (CİKAYAS) dir. Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi; Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşme; Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi; Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi; Suç gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması ve Müsaderesine Dair Sözleşme; BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Dair Sözleşme gibi sözleşmeler de sıklıkla uygulanan temel sözleşmelerdendir.

Ülkemizin altında imzası bulunduğu bu sözleşmelere uygun hareket etmesi uluslararası bir yükümlülüktür. Dolayısıyla uluslararası adli yardımlaşma taleplerinin bu sözleşmelere uygun olması gerekmektedir. Bu sözleşmelerin sağlıklı bir şekilde uygulanması ve adli yardımlaşma taleplerinde bir yeknesaklık sağlanması adına Adalet Bakanlığınca 69/2 ve 69/3 sayılı genelgeler yürürlüğe konulmuştur.

Bu genelgelerle yurtdışına gönderilecek adli yardımlaşma taleplerinin hangi nitelikleri taşıması gerektiği açıklanmıştır.

Genel Müdürlüğümüze ait olan www.uhdigm.adalet.gov.tr internet sitesinde bu genelgeyi açıklamaya yönelik olarak daha açık ve anlaşılır bilgilere yer verilmiş, yine Genel Müdürlüğümüz bünyesinde hazırlanan “Cezaî Konularda Adli İşbirliği Rehberi” Kasım 2014 tarihinde uygulayıcıların kullanımına sunulmuştur.

Adli yardımlaşma taleplerininin baştan yeterince nitelikli ve genelgelere uygun şekilde hazırlanmaması, bu taleplerin yurtdışı adli makamlarca kabul edilmeyip işlemsiz olarak iade edilmesine neden olmakta, bu da adli makamlarımızın aynı işlemleri en baştan tekrar yapmalarına, dolayısıyla zaman, emek ve para kaybına neden olmaktadır. Bu nedenle ceza istinabe taleplerini hazırlarken zorunlu unsurların mevcut olup olmadığının kontrol edilmesi fazlasıyla önem arz etmektedir.

Gerek genelgede gerekse Adli İşbirliği Rehberi'nde açıklandığı üzere adli yardımlaşma talepleri bazı unsurlarındaki eksiklikler doğrudan ret nedeni yapılmaktadır. Özellikle;

- ▶ Talepname içeriğinde özellikle dava konusu, davanın taraflarına ait yeterli bilgi bulunmaması başlıca ret nedenlerindedir. Talepnamenin 69/2 sayılı genelgenin 1 No.lu ekinde yer alan şablonlar esas alınarak hazırlanması bu tür bir eksikliğin ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacaktır. Zira bu şablonlarda taleplemede yer alması gereken tüm unsurlara yer verilmiştir.

- ▶ İsnat edilen suçun tanımı / Suçun işlendiği yer, zaman, işleniş şekli / İlgili kanun maddeleri ve ceza miktarı gibi hususlara talepname metninde yer verilmemesi de evrakların işlemsiz olarak iade edilmesine neden olabilmektedir.

- ▶ Sözleşmeye atıf yapılmaması ya da yanlış sözleşmeye atıf yapılması, hakeza talepnamenin yabancı ülke adli makamlarına hitaben yazılmamış olması muhatap ülke makamları tarafından fazlaca önemsenmektedir. Ülkemizin sıkı ilişki içerisinde bulunduğu Avrupa devletleri “Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi”ne taraftır. CİKAYAS'a taraf olmayan devletlere istinabe talebi gönderirken varsa aramızdaki ikili anlaşmaya, ikili anlaşma yoksa Mütakabiliyet İlkesine atıf yapılmalıdır. Adli Yardımlaşma talebinin dayanağı başlığı altında bu üç unsura birlikte yer verilmesi de sıkça rastlanılan hatalardandır.

- ▶ Çok tarafı bulunan özellikle örgütlü suçlara ilişkin dosyalarda sadece iddianame metnine atıf yapılarak “tanıktan diyeceklerinin sorulması”, “iddianame okunarak savunmalarının alınması” gibi talepler reddedilmektedir. Talepname metninde olayın

kısa cümlelerle özetlenmesi ve sorulacak soruların maddeler halinde sıralanması talep edilmektedir.

- ▶ Yapılan tercümelemlerin anlaşılır olmaması da önemli bir ret nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle taleplemede olay anlatılırken iddianamenin kopyala-yapıştır yöntemiyle taleplemeye aktarılmaması gerekmektedir. Zira uzun ve devrik cümle yapısına sahip iddianame metinlerinin tercümanlar tarafından sağlıklı bir şekilde tercüme edilmesi çok mümkün olamamaktadır. İddianamede yer alan isnatların kısa ve düz cümlelerle taleplemeye aktarılması, hem tercümanların işini kolaylaştıracak hem de yabancı ülkedeki muhatabımızın konuyu daha iyi anlamasına yardımcı olacaktır.

- ▶ Taleplerde ıslak imza ve mühür eksikliği de sıkça karşılaşılan durumlardandır. Evrak orijinalinin e-imza ile imzalanmış olması muhatap ülke makamlarınca yeterli görülmemekte, evrakın hâkim ya da Cumhuriyet savcısı tarafından imzalanarak mühürlenmesi, eklerine aslı gibidir şerhinin vurulmuş olması şartı aranmaktadır.

- ▶ Yine taleplemeye konu şahsa ait adres ve kimlik bilgisinin yeterli olmaması da evraklarımızın işlemsiz olarak iade edilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle ilgili şahıs Türk Vatandaşı ise UYAP sistemi üzerinden yurtdışındaki kayıtlı adresi tespit edilmeli, bu şekilde temini mümkün olmazsa taleplemeye şahsın adresinin tespit edilmesi talebi de eklenmelidir. Şayet ilgili şahıs Interpol üyesi bir ülkenin vatandaşı ise ve adresi bilinmiyorsa Emniyet Genel Müdürlüğü Interpol Daire Başkanlığı'na bir müzekkere yazılarak adresinin tespiti mümkün olabilmektedir. (İnterpol'e üye devletler listesi 69/2 sayılı genelgenin 8 No.lu ekinde yer almaktadır.)

- ▶ Interpol'e üye olmakla birlikte bazı devletler yabancı şahıslara ilişkin kimlik ve adres bilgisi taleplerinde adli yardımlaşma taleplemesi gönderilmesini istemektedirler. Bu ülkeler: Afganistan, Almanya, Filistin, Pakistan, Bangladeş, Nepal, Lübnan ve Somali'dir.

- ▶ Adli yardımlaşma evraklarının yanlış dile tercüme edilmesi de zaman ve para kaybına neden olan durumlardandır. 69/2 sayılı genelgenin 2 No.lu ekinde hangi ülkenin hangi dilde evrak kabul ettiği liste halinde yer almaktadır. Şayet bu listeye uygun dile tercüme yapılmazsa evraklar ikmal edilmeksizin geri gönderilmektedir.

- ▶ Bazı suçlara ilişkin ceza soruşturma ve kovuşturması kapsamında adli istinabe talebinde bulunurken ilgili ülke ile aramızda bulunan ikili anlaşma ya da mütakabiliyet ilkesi yanında aşağıda isimleri zikredilen uluslararası sözleşmelere de atıf yapılmalıdır;

→ Kültür ve Tabiat Kanunları Kanunu'na

muhalefet suçlarında; Birleşmiş Milletler “Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme”ye

→ Uyuşturucu suçlarına ilişkin bir talepname mevcutsa; Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”ne

→ Örgütlü Suçlara İlişkin Bir Talepname Mevcutsa; Birleşmiş Milletler Sınırışan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi”ne

→ Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçlarına İlişkin Bir Talepname mevcutsa; “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme” ile “Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”ne,

→ Terör suçlarına İlişkin Bir Talepname mevcutsa; “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” ile “Tedhişçiliğin

Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi”ne

→ Rüşvet ve yabancı kamu görevlilerine rüşvet suçlarına İlişkin Bir Talepname mevcutsa; “Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı ceza Hukuku Sözleşmesi”, “Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, “OECD Uluslar arası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi”ne atıf yapılmalıdır.

Adli yardımlaşma talepname hazırlarken yerine getirilmesi gerekli genel şartların yanında, muhatap ülkenin CİKAYAS'a taraf olup olmadığı, tarafsız hangi maddelere çekince koyduğu, talepnameye konu suçun niteliği, muhatap ülkenin aradığı özel şartlar ya da mutad ret nedenleri olup olmadığının bilinmesi ve bu hususların dikkate alınması, uluslararası istinabe işlemlerinin daha hızlı ve sağlıklı yerine getirilmesine katkı sağlayacaktır.

Genel Müdürlüğümüzce

Diplomasi Eğitim Programı Gerçekleştirildi

Genel Müdürlüğümüzce Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi ile işbirliği içinde düzenlenen "Diplomasi Eğitim Programı" 5 Ekim 2015 tarihinde Bakanlığımız Müsteşarı Sayın Basri Bağcı, Genel Müdürümüz Sayın Dr. Harun Mert ve Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi Başkanı Sayın Doç. Dr. Mesut Özcan'ın açılış konuşmalarıyla başladı.

Ankara Hakimevi Konferans Salonunda 5-9 Ekim 2015 ve 12-16 Ekim 2015 tarihlerinde Bakanlığımızın dış ilişkilerden sorumlu birimlerinde görev yapan yönetici, hâkim, adalet uzman yardımcısı ve personelden oluşan iki ayrı gruba yönelik olarak düzenlenen eğitim programında katılımcılara Diplomatik Yazışma, İkili ve Çok Taraflı Müzakere Teknikleri, Protokol Kuralları başta olmak üzere Türk dış politikasının temel konuları ve gündemdeki dış gelişmeler hakkında ayrıntılı bilgiler verildi.